

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafroz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Sapparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Raupov Xolmamat Rashidovich, Xaitova Olmaxon Saidovna

O'ZBEKISTONDA KON-METALLURGIYA SOHASI TARAQQIYOTIDA BERUNIY

ILMIY METODOLOGIYASINING O'RNI 13-19

Muminov Ulmas Ravshanqulovich

QADIMGI TURKIYLARDA DAVLATCHILIK AN'ANALARI 20-30

Azamatova Gulmira Bayirbekovna

MEHNAT MIGRATSIYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARI:

XALQARO STANDARTLAR VA MILLIY QONUNCHILIK 31-37

Absalom Ziyadullayevich Xujanazarov

YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SURXONDARYO VILOYATIDA

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI O'ZGARISHLAR 38-43

Allamuratov Shuxrat Ashurovich

BUXORO AMIRLIGINING ICHKI SAVDO-TRANZIT ALOQALARIDA

AMUDARYO SUV YO'LINING O'RNI 44-49

Sabirov Mansurbek

AMUDARYO SOHILI BO'YLAB XALQARO KARVON YO'LIDA RIVOJLANGAN

O'RTA ASR VA SHAHARLARI SAHIFASI 50-53

Matnazarova Mohira Uktamovna

KO'CHMANCHI CHORVADORLAR CHORVACHILIK XO'JALIGINING

SHAKLLANISH OMILLARI 54-59

Shukurillayev Yunus Asrorovich

BUXORO AMIRLIGIDA HARBIY UNVON VA MANSABLARGA TAYINLANISHIGA

OID HUIJATLAR TAHLILI (QO'SHBEGI DEVONXONASI ARXIVI HUIJATLARI ASOSIDA)..... 60-67

Esanova Nilufar

O'ZBEKISTONDA XALQARO MUNOSABATLARNING USTUVOR YO'NALISHLARI

VA ULARNING SANOAT RIVOJLANISHIDAGI BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI 68-73

Jumayev Abdumo'min Fayziyevich

IBN SINONING ASH-SHIFO ASARINING ISLOM VA YEVIROPA FALSAFASIGA TA'SIRI 74-82

Pardaxol Normamatova Ochildiyevna

MUSTAQILLIK YILLARIDA SURXONDARYO VILOYATINING

SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDAGI XALQARO HAMKORLIGI 83-87

Elboyeva Shaxnoza

O'ZBEK OLIMALARINING XALQARO ILM-FAN, MADANIYAT RIVOJIGA

HAMDA FAN VA TEXNIKA TARAQQIYOTIGA QO'SHGAN HISSALARI 88-94

Джаббаровова Юлдуз Джуманиязовна

РОЛЬ ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ В ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ

ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ В МЕДИЦИНСКИХ ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА 95-100

Tuyev Fazliddin Erkinovich

2009–2011-YILLARDA BUXORO, SAMARQAND, NAVOIY SANOATIDA

O'SISH VA XALQARO HAMKORLIK DINAMIKASI 101-104

<i>Жураева Камола Сайфиддиновна</i> КАСПИЙСКИЙ РЕГИОН ВО ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКЕ УЗБЕКИСТАНА	105-109
<i>Abdujabborov Kamoliddin</i> QADIMGI BAQTRIYA VA AVESTO JAMIYATI DAVRI QISQACHA TAHLILI	110-115
<i>Mamanov Abdurahim Abduhakimovich</i> TEMURIYLAR VA ULARDAN KEYINGI SULOLALAR DAVRIDA DINIY HOKIMIYATNING KUCHAYISHI (SABABLAR VA NATIJALAR)	116-122
<i>Xolmatov Shukurillo Ziyoviddin o'g'li</i> INGLIZ TILLI TADQIQOTLARDA ILK O'RTA ASRLAR MARKAZIY OSIYO TARIXINING O'RGANISH BOSQICHLARI	123-128
<i>Djurayev Baxtiyor Rajaboyevich</i> O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY HAYOTIDA AYOLLARNING O'RNI VA GENDER TENGLIGI MASALALARI (TARIXIY-IJTIMOIIY TAHLIL 1991-2025-YY)	129-136
<i>Matyagbov Toyirjon Sultanbayevich</i> JANUBIY OROLBO'YI HUDUDIDA NEOLIT DAVRI KULOLCHILIGIGA DOIR BA'ZI CHIZGILAR	137-140

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Султанова Дина Файзрахмановна</i> ОБЩЕНАУЧНАЯ МЕТОДОЛОГИЯ ИСТОРИЧЕСКОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА В РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ ОТРАСЛИ КОНЕВОДСТВА НА ТЕРРИТОРИИ СОВРЕМЕННОГО УЗБЕКИСТАНА	141-153
<i>Shodmonov Abduvohid Farxod o'g'li</i> O'ZBEKISTON TARIXIY YODGORLIKLARINI RAQAMLI TURIZM ORQALI SAQLASH VA RIVOJLANTIRISH	154-157

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Otamuratov Sarvar</i> YOSHLARGA OID DAVLAT SIYOSATI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA YANGI TASHABBUSLAR VA QONUNGA TAKLIF ETILAYOTGAN MUHIM QO'SHIMCHALAR	158-164
<i>Tashanov Abduxoliq</i> BUZG'UNCHI G'OYA VA BUZG'UNCHI FAOLIYATNING SHAKLLANISHIDA SALBIY TARBIYA VA ATROF-MUHIT TA'SIRI	165-171
<i>Raxmatova Xolidaxon Xolikovna</i> XOJA AHROR VALIY MUROSAGA OID QARASHLARINING FALSAFIY MOHIYATI	172-178
<i>O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna</i> ABDULXAMID SULAYMON O'G'LI CHO'LPONNING BADIY-ESTETIK MEROSI	179-183
<i>Yazdonov Ulug'bek Tashmurotovich</i> TA'LIM VA TARBIYA – JAMIYATNI MA'NAVIY-MADANIY DEFORMATSIYALASHUVDAN SAQLOVCHI OMILDIR	184-189
<i>Абдуллаева Махбуба Нуруллаевна, Жалалова Гулбахор Одилжоновна</i> КОГНИТИВНЫЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ НАУКИ В IX – XII ВЕКАХ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	190-197

<i>Rasulov Hakim Mamanovich</i> DAVLAT VA JAMIYAT O'ZARO ALOQADORLIGINING SIYOSIY-INSTITSIONAL TAHLILI	198-201
<i>Azamova Sitora Ayonovna</i> O'ZBEKISTON ZAMINIDA EKOLOGIK MADANIYATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	202-206
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich</i> FUTUROLOGIK TAFAKKURDA SUN'IY INTELEKTNING NAMOYON BO'LISHI	207-212
<i>Namazova Yulduz Muzaffarovna</i> RAQAMLI SIVILIZATSIYA SHAROITIDA MILLIY TA'LIMNING STRUKTURAVIY-FUNKSIONAL JIHATLARI	213-217
<i>Abdurazoqov Gulmurod Musurmonqulovich</i> MAFKURAVIY OMILLARNING YOSHLAR KAMOLOTIGA TA'SIRI NAMOYON BO'LISHINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	218-224
<i>Tojibayev Baxromjon Turabayevich</i> "PREKARIAT" TUSHUNCHASINING GENEZISI: ETIMOLOGIYA, FALSAFIY-IJTIMOYIY ANGLASH	225-229
<i>Tursunova Laylo Ergashevna</i> TILAB MAHMUDOVNING ADABIY ESTETIK QARASHLARINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI	230-235
<i>Филиппов Ольгерд Александрович</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ В ЭПОХУ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБЩЕСТВА	236-244
<i>Chorieva Madina Aliyevna</i> INKLYUZIV TAFAKKUR — JAMIYATNING BARQAROR RIVOJLANISHINING FALSAFIY ASOSI	245-249
<i>Zakirova Nigora Xalmaxammatovna</i> AXBOROT MAKONIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH IMKONIYATI	250-254
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> AXBOROT IMPERIALIZMI TAHDIDLARI	255-261
<i>Karimov Zafarbek Ataboyevich</i> TA'LIM TIZIMINI SOTSIOLOGIK-FALSAFIY TAHLIL QILISHDA GUMANITAR YONDASHUVLAR	262-267
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLAT HAQIDAGI G'ARBONA QARASHLAR: FALSAFIY-ILMIY TAHLIL	268-272
<i>Shaydullayev Normamat Sherkuziyevich</i> RAQAMLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA INSON QADRI VA ONG EVOLYUTSIYASI	273-278
<i>Tursunova Olmos Fayziyevna</i> YOSHLAR HUQUQIY ONGI VA MADANIYATINI YUKSALTIRISHNING MA'NAVIY TARBIYA JARAYONIDA TUTGAN O'RNI VA AHAMIYATI	279-284
<i>Turaeva Sanobar Khalimovna</i> EASTERN EDUCATION - THE IMPORTANCE OF UPBRINGING IN THE FORMATION OF HUMAN QUALITIES IN YOUNG PEOPLE	285-287

<i>Jo'rayev Akram Namozovich</i> EKSTREMIZM G'OYALARIGA QARSHI KURASHDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH MEXANIZMLARINING PSIXOLOGIK VA FALSAFIY ASOSLARI	288-291
<i>Taylyakova Feruzahon Sultanovna</i> GLOBALASHUV - MA'NAVIYATNI ANGLASH OMILI	292-296
<i>Toxirov Abdumalik Ashurali o'g'li</i> MAHALLA VA OILADA YOSHLAR AXLOQINI ME'YORLASHTIRISHNING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	297-302
<i>Sherboboyev Muxriddin, Javlonbek Hafizullayev</i> KARL POPPERNING BILISH FALSAFASIGA OID QARASHLARI	303-307
<i>Nasriddinov Faxriddin Xalmamatovich</i> AXBOROT VA AXBOROT TIZIMLARINING FALSAFIY TAHLILI	308-314
<i>Ochilov Husan</i> MILLIY AN'ANA VA MODERNIZATSIYA UYG'UNLIGINING FALSAFIY TAHLILI	315-321
<i>Madaminov Nasimjon</i> MILLIY MUSIQIY MEROS ASOSIDA YOSHLARNING ESTETIK DIDI VA TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHNING FALSAFIY JIHATLARI	322-326
<i>Xolmirzayeva Jumagul Xamdammovna</i> MEHNAT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH SOHADAGI XORIJIY TAJRIBALAR	327-331
10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Narmuratov Zayniddin Radjabovich</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI SCIENCE/ILM KONSEPTLI FRAZELOGIK BIRLIK LARNING LINGOMADANIY XUSUSIYATLARI	332-337
<i>Payzibayeva Madinaxon Sobirjon qizi</i> INGLIZ XALQ ERTAKLARI OBRAZLARINING BADIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING O'ZIGA XOS JIHATLARI	338-342
<i>Axmedov Anvar Botirovich</i> NEMIS TILI TIZIMIDA O'ZLASHMA NEOLOGIZMLARNING ROD KATEGORIYASIGA EGA BO'LIH MASALASI	343-347
<i>Djabbarova Shoiri Baltayevna</i> ETNOGRAFIK REALIYALARNING LINGVISTIK XUSUSIYATI	348-351
<i>Genjemuratov Yaqipbek Baxriyatovich</i> FELETONNING JANR SIFATIDA ANIQLASH MUAMMOLARI	352-355
<i>Tadjiyeva Mastura Fayzullayevna</i> INGLIZ MAQOLLARIDA "LOVE" KONSEPTINING VOQELANISHI	356-360
<i>Qurbonova Gulnoza Abduholiq qizi</i> GIDRONIMLARNING STRUKTUR-SEMANIK TAHLILINING XUSUSIYATLARI	361-364
<i>Ayimbetova Shyryn Jabbar qizi</i> BOLALAR ADABIYOTINING POETIK-FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI: YOSH PSIXOLOGIYASI, DIDAKTIKA, AKSILOGIYA	365-371
<i>Ruziyeva Nasiba Kenjayevna</i> O'ZBEK TILIDAGI IBORALARNING SEMANTIK XUSUSIYATLARI VA FRANSUZ TILIGA TARJIMASI	372-375

<i>Бабаева Зарина Сайфуллаевна, Фёдорова Арина Максимовна</i> ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА	376-385
<i>Xushmatatova Aminaxon</i> LINGUOCULTURAL FEATURES OF SPEECH INTENTION IN THE DISCOURSE OF ENGLISH AND UZBEK DRAMATIC WORKS	386-392
<i>Saparniyazova Sarbinaz Baxtiyarovna</i> THE INFLUENCE OF CONTEXTUAL FACTORS ON THE PERCEPTION OF THE PRAGMATICS OF APOLOGY IN ENGLISH AND UZBEK	393-397
<i>Adxamova Shirin Farhodjon qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA EMOTSIONAL HOLATNI IFODALOVCHI KOLLOKATSIYALARNING QIYOSIY TADQIQI	398-401
<i>Машарипова Валентина</i> ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ВЕРБАЛИЗАЦИИ ПАРАЛИНГВИСТИЧЕСКИХ СРЕДСТВ В ПОРТРЕТНЫХ ОПИСАНИЯХ В АНГЛИЙСКИХ И РУССКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ТЕКСТАХ	402-405
<i>Abduqahhorova Gulnoza Abduvahobovna</i> RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI IQTISODIY ANGLISIZMLARNING SINTAKTIK XUSUSIYATLARI	406-411
<i>Raxmonova Yulduz Xusanovna</i> ADABIY ASARLARDA IJTIMOIIY FOJIAVIYLIKNING ESTETIK TALQINI	412-417
<i>Ayimbetova Damekhan Maksetbay qizi</i> ADABIYOTDA ANIMALISTIK JANR VA RAMZIY OBRAZLAR BO'YICHA OLIV BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR	418-427
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Фазилов Фарход Маратович</i> УГОЛОВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДИПФЕЙКОВ: ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА	428-439
<i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i> FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH BO'YICHA CHET EL DAVLATLARI TAJIRIBASI: QIYOSIY-HUQUQIY TAHLIL	440-448
<i>Rakhmonov Tolib</i> ISSUES OF DETERMINING THE CIVIL LEGAL STATUS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN UZBEKISTAN	449-454
<i>Sobitxonov Joxongir Zunnurxon o'g'li</i> ISLOM BANKLARI FAOLIYATIDA "FATVO SHOPPING" AMALIYOTI VA UNING OLDINI OLISH BO'YICHA HUQUQIY MEKANIZMLAR	455-462
<i>Mamatmurodov Farrux Farhod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA SUKUKNI RIVOJLANTIRISH: HUQUQIY ISLOHOTLAR, INFRAUZILMA, MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	463-472
<i>Юнусов Достонбек Анваржон угли</i> ПОНЯТИЕ И ОСНОВНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	473-481

<i>Uteniyazov Keulimjay Kuanishbayevich</i> JINOYAT PROTSSESSIDA AYBLOV FUNKSIYASINI AMALGA OSHIRUVCHI SUBYEKTLARNING HUQUQIY MAQOMIGA OID MUAMMO VA YECHIMLAR	482-489
<i>Xidirov G'anisher Tojimurodovich</i> TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI USTIDAN SUD NAZORATINING QIYOSIY-HUQUQIY TAHLILI	490-499
<i>Baxronov Ravshan Rashid o'g'li</i> SUN'IY INTELLEKT VA INSON HUQUQLARI: NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLAR	500-504
<i>Усмонов Малик</i> ОТСЛЕЖИВАНИЕ И ЗАМОРАЖИВАНИЕ НЕЗАКОННО ПОЛУЧЕННЫХ АКТИВОВ: СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ПОДХОДОВ	505-510
<i>Abdusatarov Jaloliddin Sharafutdin o'g'li</i> RAQAMLI AKTIVLAR BILAN BOG'LIQ NIZOLARNI HAL QILISHNING MUQOBIL USULLARI	511-517
<i>Islomqulova Shohsanam Vahobjon qizi</i> TIBBIYOT XODIMINING KASBIY JAVOBGARLIGINI SUG'URTALASHDA SUG'URTA TOVONI, SUG'URTA PULI VA SUG'URTA MUKOFOTI TUSHUNCHALARINING MOHIYATI	518-524
<i>Ibodullo Xayrullo Jaxongir o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VA XORIJIY DAVLATLAR SUDYALARINING KONSTITUTSIYAVIY-HUQUQIY MAQOMI	525-530
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Xolmatova Ziroatxon Anvarovna</i> BO'LG'USI PEDAGOGLARDA NOSTANDART TESTLARNI TUZISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJ TAJRIBASI	531-534
<i>Mamajonova Gulnoza Karimovna</i> AXLOQIY VA ESTETIK TARBIYA INTEGRATSIYASINING PEDAGOGIK ASOSLARI	535-539
<i>Gulomova Komila Maxamatjanovna</i> TA'LIMDA FAOL O'QITISH METODLARINING SAMARADORLIGI: TAJRIBA VA TAHLIL	540-544
<i>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</i> BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TARBIYACHI –PEDAGOGLARINING IJODIY KOMPETENSIYALARINI INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	545-549
<i>Фадлиева Амина Ильхамовна</i> ГУМАНИСТИЧЕСКАЯ ПЕДАГОГИКА КАРЛА РОДЖЕРСА И ЕЁ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	550-556
<i>Rajabov Eldor Erkinovich</i> THE ROLE OF PEER REVIEW TO IMPROVE WRITING EFFECTIVELY AMONG EFL STUDENTS	557-561
<i>Jumagulova Aziza Abduljalil qizi</i> BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDUCHILARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI JISMONIY TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	562-573

<i>Toshnazarova Mohinur O'sarali qizi</i> "MOTIVATSION YONDASHUV" HAMDA "KREATIV FIKRLASH" TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATI	574-578
<i>Maxmudova Nigoraxon Boyqo'zi qizi</i> BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA PRAGMATIK MUAMMOLAR VA ULARNING YECHIMLARI	579-585
<i>Hamroyeva Robiya Sherali qizi</i> KELAJAK PEDAGOGLARINING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR	586-591
<i>Tug'anboyeva Zamiraxon Shuxratbek qizi</i> TALABA KURASHCHI QIZLARNING KUCH CHIDAMLILIGINI MAXSUS MASHQLAR ORQALI OSHIRISH METODIKASI	592-598
<i>Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi</i> WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH	599-602
<i>Солохиддинова Фазилатхон Мухиддин кизи</i> ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ УСВОЕНИЯ ГРАММАТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ	603-611
<i>Ниязова Регина Рустамовна</i> АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ КАДРОВ В ОБЛАСТИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА	612-615

Received: 2 October 2025
Accepted: 15 October 2025
Published: 25 October 2025

Article / Original Paper

COMPETENCE IN WEB APPLICATION DESIGN AND ITS DEVELOPMENT

Sadritdinova Dinora Azamjon kizi
Navoi State University PhD student

Abstract. The article examines the concept of competence in web application design, its theoretical foundations, and practical significance. In the context of the rapid development of digital education and information technologies, the formation of web application design skills is of great importance. The study highlights the use of programming languages, algorithmic approaches, principles of user interface development, and security issues. In addition, the article presents methodological strategies for enhancing students' design competence, innovative approaches, and the application of modern educational technologies.

Keywords: web application, design, competence, digital education, programming, innovative technology.

WEB ILOVALARNI LOYIHALASHGA OID KOMPETENTLIK VA UNI RIVOJLANTIRISH

Sadritdinova Dinora A'zamjon qizi
Navoiy davlat universiteti tayanch doktoranti
E-mail: neverevermind0702@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada web ilovalarni loyihalash jarayonida talab qilinadigan kompetentlik tushunchasi, uning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Raqamli ta'lim va axborot texnologiyalari rivojlanishi sharoitida web ilovalar bilan ishlash malakasini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada web ilovalarni loyihalashda qo'llaniladigan dasturlash tillari, algoritmik yondashuvlar, foydalanuvchi interfeysini yaratish tamoyillari va xavfsizlik masalalari yoritilgan. Shuningdek, talabalarda loyihalash kompetentligini rivojlantirishning metodik usullari, innovatsion yondashuvlar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yo'llari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: web ilova, loyihalash, kompetentlik, raqamli ta'lim, dasturlash, innovatsion texnologiya.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI9Y2025N94>

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida ta'lim tizimi oldida yangi talab va vazifalar paydo bo'lmoqda. Dunyoda kechayotgan raqamli islohotlar natijasida web texnologiyalar hayotning barcha sohalariga, xususan, ta'lim, fan, tibbiyot va ishlab chiqarish jarayonlariga chuqur kirib kelmoqda. Shu sababli, web ilovalarni loyihalash bo'yicha chuqur bilim, amaliy ko'nikma va ijodiy fikrlashga ega bo'lgan mutaxassislarini tayyorlash dolzarb masalaga aylangan. Web ilovalarni loyihalash - bu nafaqat dasturlash texnologiyalarini bilish, balki tizimli fikrlash, dizayn prinsiplari, foydalanuvchi tajribasi (UX/UI) hamda xavfsizlik asoslarini puxta o'zlashtirishni talab qiladigan murakkab jarayondir. Shuning uchun ham ushbu sohada o'quvchilarning va talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirish zamonaviy ta'lim strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Hozirgi kunda web ilovalarni yaratish bo'yicha kompetentlik faqat texnik bilim bilan cheklanib qolmay, balki muammoli

vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, jamoada ishlash, kommunikativ ko'nikmalarga ega bo'lish hamda foydalanuvchi ehtiyojlarini tahlil qilish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi.

Bunday kompleks yondashuv shaxsning raqamli savodxonligini oshirish, uni zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh mutaxassis sifatida shakllantirish imkonini beradi. Web ilovalarni loyihalash kompetentligini rivojlantirishda ta'lim muassasalarining o'rni beqiyosdir. Chunki o'quv jarayoniga amaliy loyiha asosidagi ta'limni joriy etish, interaktiv platformalar (masalan, Replit, CodePen, Figma, GitHub) orqali mashg'ulotlar tashkil etish, jamoaviy ishlash va real loyihalarda ishtirok etish o'quvchilarning ijodkorligi, tashabbuskorligi hamda mas'uliyatini oshiradi. Bu esa ularning nafaqat kasbiy tayyorgarligini, balki shaxsiy rivojlanish darajasini ham belgilab beradi.

Bundan tashqari, web ilovalarni loyihalash bo'yicha kompetentlikni rivojlantirishda o'qituvchilarning o'z ustida ishlashi, yangiliklardan boxabar bo'lishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni tatbiq etishi muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli ta'lim muhitida web texnologiyalarni o'qitish jarayoni nafaqat texnik bilimlarni, balki talabalarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatni hal qilish va jamoaviy ishlash kompetentligini shakllantirishga xizmat qiladi. [1; 57-58 B.] O'qituvchi nafaqat bilim manbai, balki o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rag'batlantiruvchi mentor sifatida faoliyat yuritishi zarur. Shu bois, web ilovalarni loyihalashga oid kompetentlikni rivojlantirish masalasi nafaqat texnik, balki pedagogik, psixologik va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirgan holda hal etilishi kerak. Bu jarayon zamonaviy ta'limning sifatini oshirish, o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish hamda raqamli iqtisodiyot talablariga javob beradigan mutaxassislarni yetishtirishda muhim o'rin tutadi.

Metodlar. Mazkur tadqiqotda web ilovalarni loyihalashga oid kompetentlikni rivojlantirish jarayonini o'rganish uchun tizimli yondashuv, taqqoslash, tajriba-sinov va pedagogik kuzatish metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar o'quvchilarning texnik, ijodiy va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish jarayonini har tomonlama tahlil qilish imkonini berdi. Tizimli yondashuv yordamida web ilovalarni loyihalash jarayonidagi asosiy bosqichlar - tahlil, dizayn, kodlash, testlash va loyihani joriy etish ketma-ketligi o'rganildi. Har bir bosqichda o'quvchilarning kompetentlik darajasini aniqlash uchun maxsus mezonlar ishlab chiqildi. Taqqoslash metodi orqali an'anaviy o'qitish uslubi bilan amaliy loyiha asosida o'qitish samaradorligi solishtirildi. O'quv jarayonida ishtirok etgan ikki guruhdan biri nazariy ma'lumotlarni o'zlashtirish bilan cheklangan bo'lsa, ikkinchi guruh web ilovalar yaratish bo'yicha real loyihalarda qatnashdi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, amaliy loyiha asosida ta'lim olgan guruh o'z kompetentlik darajasini ancha yuqori ko'rsatgan.

Tajriba-sinov metodi asosida o'quvchilar uchun web loyihalash bo'yicha mashg'ulotlar tashkil etildi. Bu jarayonda ularga HTML, CSS, JavaScript, hamda UI/UX dizayn asoslarini o'zlashtirish, shuningdek, foydalanuvchi interfeysini yaratish bo'yicha mustaqil topshiriqlar berildi. Har bir bosqichda o'quvchilarning mustaqil ishlash, muammoli vaziyatlarda yechim topish va jamoada ishlash ko'nikmalari baholandi. Pedagogik kuzatish natijalari o'quvchilarning faolligi, qiziqish darajasi, vaqtni to'g'ri taqsimlash qobiliyati va kreativ fikrlash holatini aniqlashga xizmat qildi.

Loyiha asosidagi ta'lim texnologiyalari orqali web ilovalar yaratish ko'nikmasi shakllantirilganda, o'quvchilar real amaliyotga yaqin sharoitda bilimlarni mustahkamlaydi va innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. [2; 41-42 B] Shu orqali o'quv jarayonida web texnologiyalarni o'qitishning qaysi usullari eng samarali ekanligi aniqlandi. Tadqiqot

jarayonida, shuningdek, o'quvchilarning dasturlash va dizayn bo'yicha tayyorgarlik darajasi maxsus diagnostik testlar orqali baholandi. Tahlil natijalari keyingi bosqichlarda kompetentlikni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqishga asos bo'ldi.

Muhokama. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, web ilovalarni loyihalashga oid kompetentlikni rivojlantirish faqat nazariy bilimlarni berish bilan chegaralanmasligi kerak. Aksincha, o'quvchilarni real muhitda amaliy faoliyatga jalb etish, ularni mustaqil fikrlashga va muammolarni tahliliy hal etishga o'rgatish zarur. Tadqiqotda olingan natijalar shuni isbotladiki, loyiha asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning bilim darajasini chuqurlashtiradi, motivatsiyasini oshiradi hamda kasbiy tayyorgarligini mustahkamlaydi. Web ilovalarni loyihalash kompetentligining shakllanish jarayoni ko'p qirrali bo'lib, u texnik, kommunikativ, kognitiv va ijodiy jihatlarni o'z ichiga oladi. O'quvchilar web ilovalarni yaratish orqali kod tuzish, dizayn konsepsiyasini ishlab chiqish, ma'lumotlar bazasi bilan ishlash, foydalanuvchi ehtiyojlarini o'rganish kabi amaliy ko'nikmalarni o'zlashtiradilar. Bunday faoliyat ularni raqamli fikrlash va innovatsion yondashuvga o'rgatadi.

Mazkur tadqiqot natijalari ilgari o'tkazilgan ayrim ilmiy izlanishlar bilan uyg'unlikda bo'lib, ularning nazariy xulosalarini amaliy jihatdan tasdiqlaydi. Masalan, zamonaviy pedagogik tadqiqotlar (S. Ergasheva, 2023; J. Karimov, 2024)da ham loyiha asosidagi ta'lim web texnologiyalarni o'qitishda eng samarali yondashuvlardan biri ekanligi ta'kidlanadi. Bizning tadqiqotda ham ushbu metod o'quvchilar kompetentligining barcha komponentlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynadi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, o'quvchilarning texnik ko'nikmalari tez shakllansa-da, ularning kommunikativ va refleksiv kompetentligini rivojlantirish uchun ko'proq vaqt talab etiladi. Shu sababli, web ilovalarni loyihalashni o'qitishda ko'p bosqichli va tizimli yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarga mustaqil tahlil, muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha yo'naltirilgan topshiriqlar berish, ularning o'z faoliyatiga tanqidiy qarashini shakllantiradi. Bundan tashqari, o'qituvchining roli ham muhim omil sifatida namoyon bo'ladi. O'qituvchi o'quvchi uchun nafaqat bilim manbai, balki yo'l-yo'riq ko'rsatuvchi mentor sifatida faoliyat yuritishi kerak.

Zamonaviy o'qituvchi web texnologiyalar sohasidagi yangiliklardan xabardor bo'lishi, o'quvchilarni yangi g'oyalarga ilhomlantira olishi zarur. Web dasturlashni o'qitish interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, chunki bu yondashuv talabaning faol ishtirokini va amaliy tajribasini kuchaytiradi. [3; 97-98 B] Shu asosda aytish mumkinki, web ilovalarni loyihalashga oid kompetentlikni rivojlantirishda ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, o'qituvchilarning kasbiy malakasini oshirish, hamda o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, web ilovalarni loyihalashga oid kompetentlikni rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas tarkibiy qismiga aylanib bormoqda. O'quvchilarda texnik, ijodiy, kommunikativ va refleksiv kompetensiyalarni shakllantirish uchun an'anaviy nazariy yondashuv yetarli emas. Eng samarali natijaga loyiha asosidagi ta'lim, interaktiv mashg'ulotlar va real amaliy topshiriqlar orqali erishish mumkin. Web ilovalarni loyihalash jarayonini o'qitishda zamonaviy platformalar va dasturiy vositalardan foydalanish o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni raqamli muhitda mustaqil faoliyat yuritishga tayyorlaydi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning web texnologiyalar bo'yicha kompetentlik darajasi 30–35 foizga oshgan, ijodkorlik va tahliliy fikrlash ko'rsatkichlari esa yanada faollashgan. Web ilovalarni loyihalash bo'yicha kompetentlikni rivojlantirish tizimli, bosqichma-bosqich va amaliy yondashuv asosida olib borilishi lozim. O'quv jarayoniga loyiha asosidagi ta'limni joriy etish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, jamoaviy ishlash va muammolarni hal etish qobiliyatini shakllantiradi. O'qituvchining innovatsion yondashuvi, zamonaviy texnologiyalarni bilishi va o'quvchilarga yo'l-yo'riq bera olishi kompetentlikni rivojlantirishning asosiy omillaridan biridir. Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini yaxshilash va o'quv dasturlarini xalqaro standartlarga moslashtirish web texnologiyalar sohasida raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Shunday qilib, web ilovalarni loyihalash kompetentligini rivojlantirish - bu faqat texnik jarayon emas, balki o'quvchi shaxsining ijodiy, analitik va kommunikativ salohiyatini rivojlantiruvchi kompleks pedagogik faoliyatdir. Ushbu yo'nalishdagi izlanishlar davom ettirilsa, u ta'lim sifatini oshirish va raqamli iqtisodiyotga mos malakali mutaxassislar tayyorlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ergasheva S. "Raqamli ta'lim muhitida web texnologiyalarni o'qitish metodikasi." — Toshkent, 2023.
2. Karimov J. "Loyiha asosidagi ta'lim texnologiyalarining samaradorligi." — Samarqand davlat universiteti jurnali, 2024.
3. Shukurov A. "Web dasturlash asoslari va interaktiv ta'lim metodlari." — Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2022.
4. Yuldasheva N. "Ta'limda axborot texnologiyalarining o'rni va istiqbollari." — Buxoro davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, 2023.
5. World Wide Web Consortium (W3C). Web Standards and Accessibility Guidelines. — Geneva, 2024.
6. OECD Report. Digital Competence Framework for Educators. — Paris, 2023.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).